

SŁOWO WSTĘPNE

„Prawdziwe wyobrażenie o znaczeniu naukowym M. Nenckiego może mieć tylko ten, co te same pola pracy uprawia, mogą mieć jego koledzy bliżsi na uniwersytetach i własni jego uczniowie, ale potrzeba, by i całe nasze społeczeństwo choć trochę wiedziało, co posiadało i straciło w takim uczonym, jak Marcei Nencki”.

Franciszek Chłapowski

Dzieje nauki polskiej w XIX wieku noszą na sobie piętno warunków politycznych, w jakich znajdowała się Polska pod rządami zaborców. W okresie, kiedy w innych krajach następował burzliwy rozwój nauk przyrodniczych, klęska powstania listopadowego spowodowała zamknięcie polskich uniwersytetów i szkół wyższych, rozwiązanie towarzystw naukowych, likwidację placówek badawczych, ustanowienie cenzury. Brak warsztatów i ośrodków wymiany myśli uniemożliwiał pracę twórczą. Młodzież polska mogła zdobywać wiedzę jedynie na zagranicznych uczelniach. Gdy wracała do kraju, nie znajdowała tam warunków do pracy naukowej, zwłaszcza dotyczyło to nauk przyrodniczych,

toteż talenty uczonych polskich służyły nauce na obczyźnie. Nazwiska Polaków figurowały w dziejach nauki wielu krajów świata. Rzecz znamienita, iż uczeni polscy, uzyskując za granicą zaszczyty, sławę, uznanie i dobrobyt, stając się niejednokrotnie obywatelami obcego kraju, nie tracili jednakże nigdy poczucia bliskiej więzi z ziemią ojczystą, w głębi ich serc tkwiło zawsze pragnienie powrotu do rodzinnych stron.

Do licznej plejady tych, co rozślawili imię polskie na świecie, należał Marceli Nencki, jeden z najznakomitszych przyrodników polskich XIX wieku, którego polem działania były rozległe dziedziny nauk przyrodniczych i lekarskich, chemii, fizyki, fizjologii, bakteriologii, farmacji. Był on poza tym, co wymaga szczególnego podkreślenia, jednym ze współtwórców biochemii, nauki, której przedmiotem badań są procesy chemiczne zachodzące w organizmach żywych. Według słów Nenckiego głównym zadaniem chemii biologicznej jest „wyjaśnienie zjawiska życia”, a więc udzielenie odpowiedzi na pytanie pasjonujące od wieków filozofów i uczonych.